Psykisk hälsa, ohälsa

Rapport om pågående arbete

ing-marie.wieselgren@skl.se

www.uppdragpsykiskhälsa.se

Ing-Marie Wieselgren och Zophia Mellgren

Kort information och lite diskussion:

1. Handlingsplanen för missbruk och beroende

2. Nationellt programområde psykisk hälsa

3. Metodstöd för elevhälsan

4. Vad är de mest angelägna frågorna för er kring psykisk hälsa, ohälsa, psykiska funktionsnedsättningar och psykiska sjukdomar

Sveriges Kommuner och Landsting

Handlingsplan mot missbruk och beroende

Tidig upptäckt, tidiga insatser, stöd och behandling för personer i åldern 13-29 år

Missbruk och beroende – en prioriterad fråga för SKL

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019:

- # 73: SKL ska verka för att kommunernas och landstingens missbruks- och beroendevård präglas av förbättrad samverkan, samordning och ansvarsfördelning.

Priofråga 2017-2019:

- Styrelsen har beslutat att missbruk och beroende ska bli en av SKLs prioriterade frågor 2017-2019
- En handlingsplan för missbruk och beroende är framtagen och beslutades av styrelsen den 14 december 2018.

Handlingsplanens syfte

- Att bidra till att minska missbruket bland barn, unga och unga vuxna genom att utgöra underlag för att ***stödja*** ett kunskapsbaserat ***utvecklingsarbete*** som bygger på bättre samverkan och samordning mellan huvudmännen,
- ***tydliggöra ansvarsfördelningen*** mellan olika huvudmän och tydliggöra gränssnittet mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst, samt
- ***tydliggöra behovet av åtgärder*** som kan minska missbruket bland barn och unga.

Målgrupp och adressater

Handlingsplanen

- riktar sig till beslutsfattare,
- omfattar tidig upptäckt, tidiga insatser, stöd och behandling, och
- gäller för målgruppen barn, unga och unga vuxna 13-29 år.

Förslagen adresserar

- Kommuner och regioner,
- regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS),
- SKL och
- staten.

43 förslag

Förslagen handlar om:

1. Förändrat synsätt på missbruk och beroende
2. Utveckling av stöd och behandling som är lättillgänglig
3. Vikten av samverkan, samordning och delaktighet
4. Arbeta med tidig upptäckt och fånga upp riskbeteenden
5. Tidiga samordnade insatser som är ledord
6. Stöd och behandlingsinsatser behöver utvecklas
7. Kunskapsutveckling är en förutsättning för bättre insatser

- Består av **en beslutsdel** och **två kunskapsunderlag**

Fem budskap

1 Det ska vara lätt att söka hjälp – utveckla tillgängligt och jämlikt stöd

2 Mera samordning, samverkan och delaktighet behövs

3 Arbeta med tidig upptäckt, riskbeteenden och tidiga samordnade insatser

4 Tydliggöra ansvar och utveckla målgruppsanpassade stöd- och behandlingsinsatser

5 Satsa på kunskapsutveckling – en förutsättning för bättre resultat

Innebörd av några förslag

– Utveckla **samarbete och samverkan** – skola, socialtjänst, hälso- sjukvård m.fl.

- **Överenskommelser**
- **Samordnad individuell plan** (SIP)
- **Integrerade verksamheter och arbetsformer**

– **Tidiga och samordnade insatser –** upptäcka, agera

- **Kompetensutveckling**
- **Tydliggörande av ansvarsfördelning** – delat huvudmannaskap; vem ska och får göra vad?
- **Jämlikhet, stigma och tillgänglighet** – svårnådda grupper tex hemmasittare, begreppet missbruk, avkriminalisering av eget bruk
- **Systematisk uppföljning och analys** målgrupper, problem/behov, insatser och resultat

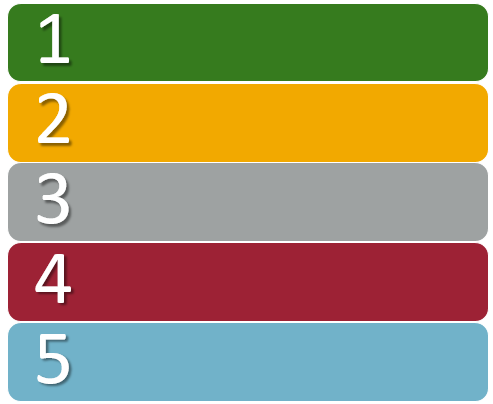

Nu fokus på spridning och implementering

- Länsdialoger – SKL tillsammans med RSS
- Nyhetsbrev
- Bloggar
- Nätverken – MILK m.fl.
- Webbsändningar
- Webbsidan
  - Publikationer, presentationer, checklistor
  - Kontaktuppgifter
  - m.m.

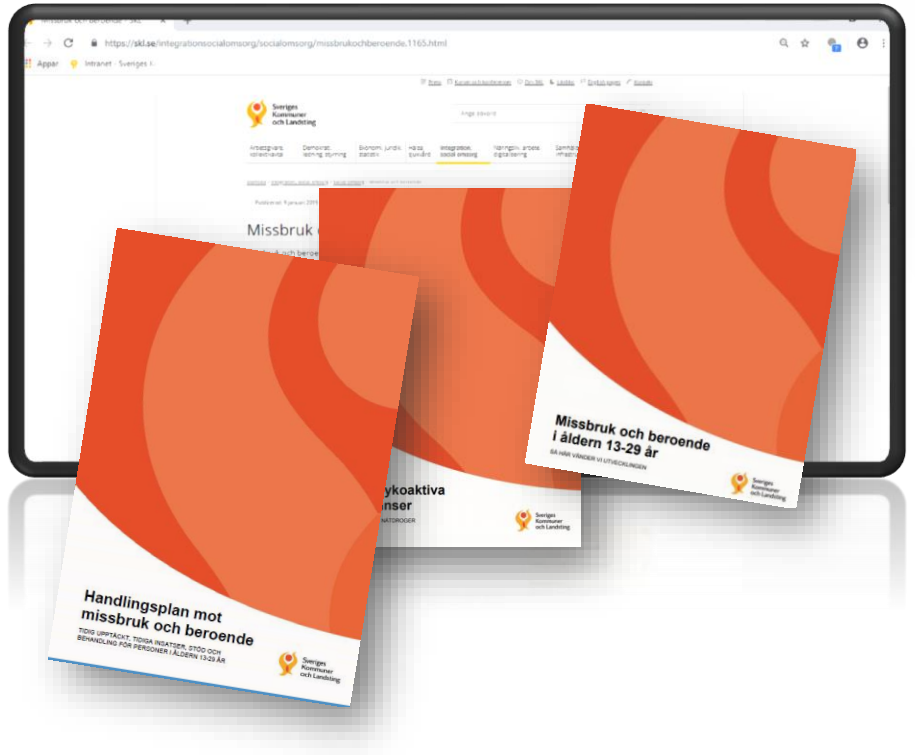

[SKL webb; Missbruk och beroende >>]

Zophia Mellgren
08-452 79 53
zophia.mellgren@skl.se

Nationellt Programområde Psykisk hälsa

Började med en GAP-analys:

Nationella riktlinjer som inte används fullt ut

- Schizofreni
- Ångest depression
- Missbruk och beroende
- Självskada
- ADHD

www.uppdragpsykiskhälsa.se
www.vardochinsats.se

Handlar om mötet:

Den personal jag möter i skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård har den kunskap som behövs för att ge mig den insats jag behöver.

Den insats jag får är baserad på bästa tillgängliga kunskap

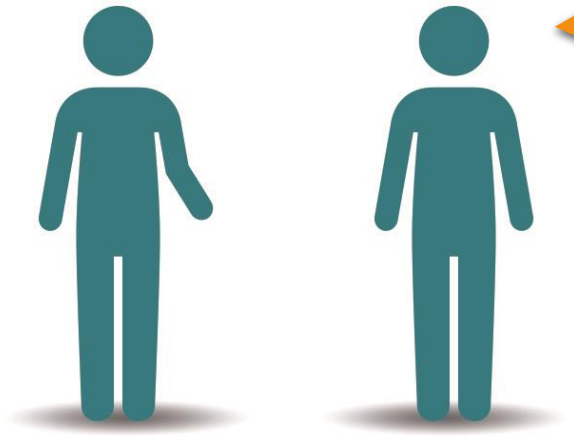

Jag själv och mina närstående har den kunskap jag behöver för att kunna vara delaktig i beslut om de insatser jag ska få.

VIP = Vård och insatsprogram

Sveriges Kommuner och Landsting

– Ett samlat kunskapsstöd. Tydligt var kunskapen kommer ifrån ex Nationella Riktlinjer från Socialstyrelsen eller konsensus om aktuell praktisk erfarenhet.

– Kunskap riktad till olika verksamheter, för sjukvården tydligare knutet till diagnos medan det som riktas till ex socialtjänst och elevhälsa blir mer allmänt och knutet till individens behov.

– Möjliggör att olika verksamheter även kan se vad andra ska göra.

– Effektiviserar framtagande av kunskapsstöd och frigör resurser

Vård och insatsprogrammen, VIP, är unika genom att de vänder sig till olika personalgrupper, olika verksamheter och olika huvudmän och dessutom handlar om individer i olika situationer.

Arbetsordning per delområde och arbetsgrupp:

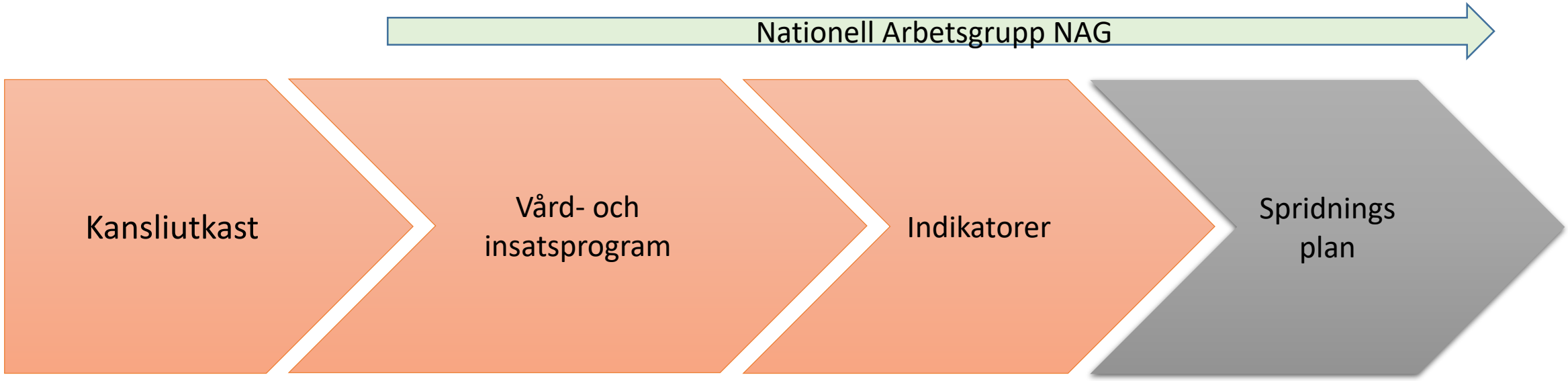

Arbetsgruppen stöder varandra i framtagande av spridningsplan
för respektive sjukvårdsregion och län
Bygger på lokala ordinarie strukturer för kompetensutveckling

Spridningsplanen

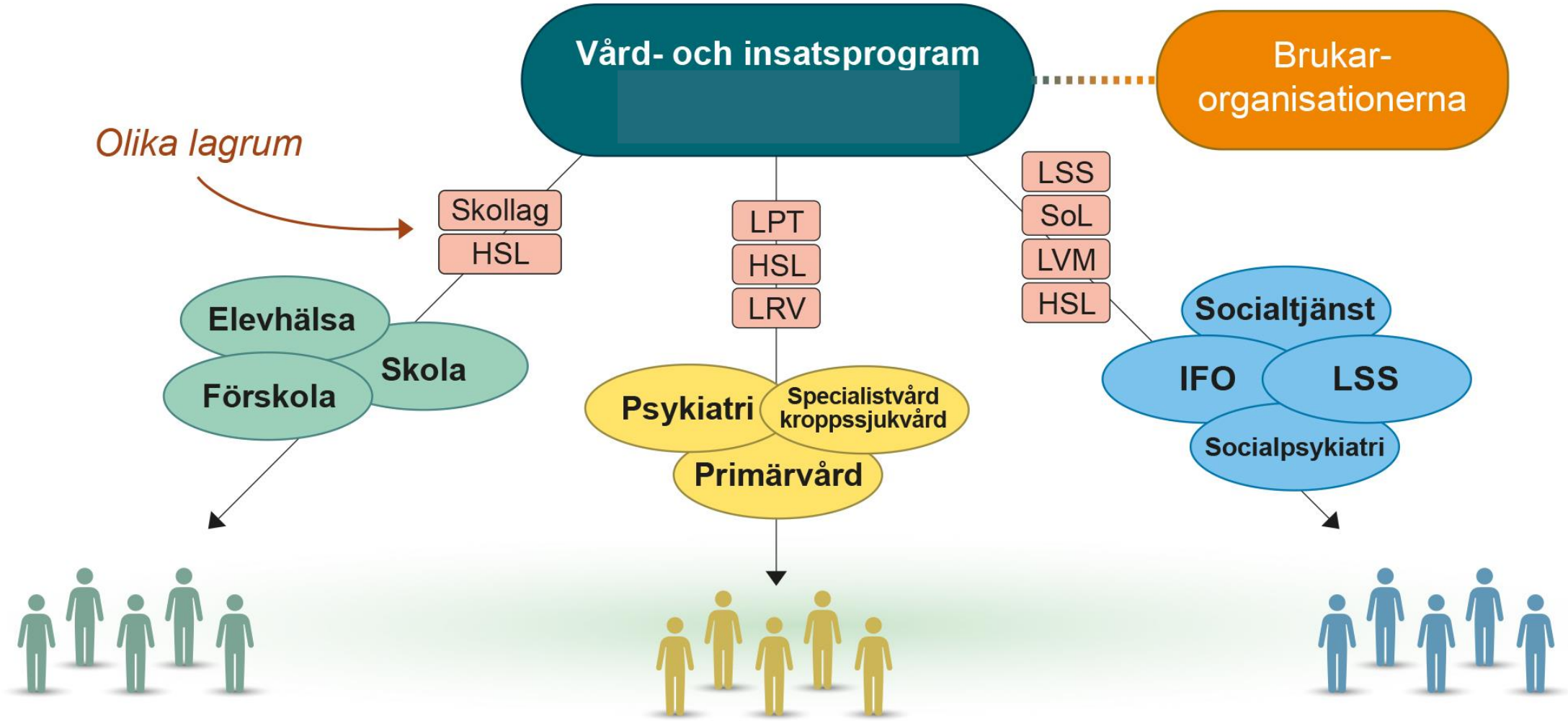

Metodstöd för elevhälsan
www.metodstod.se

Första linjen - vad är det?

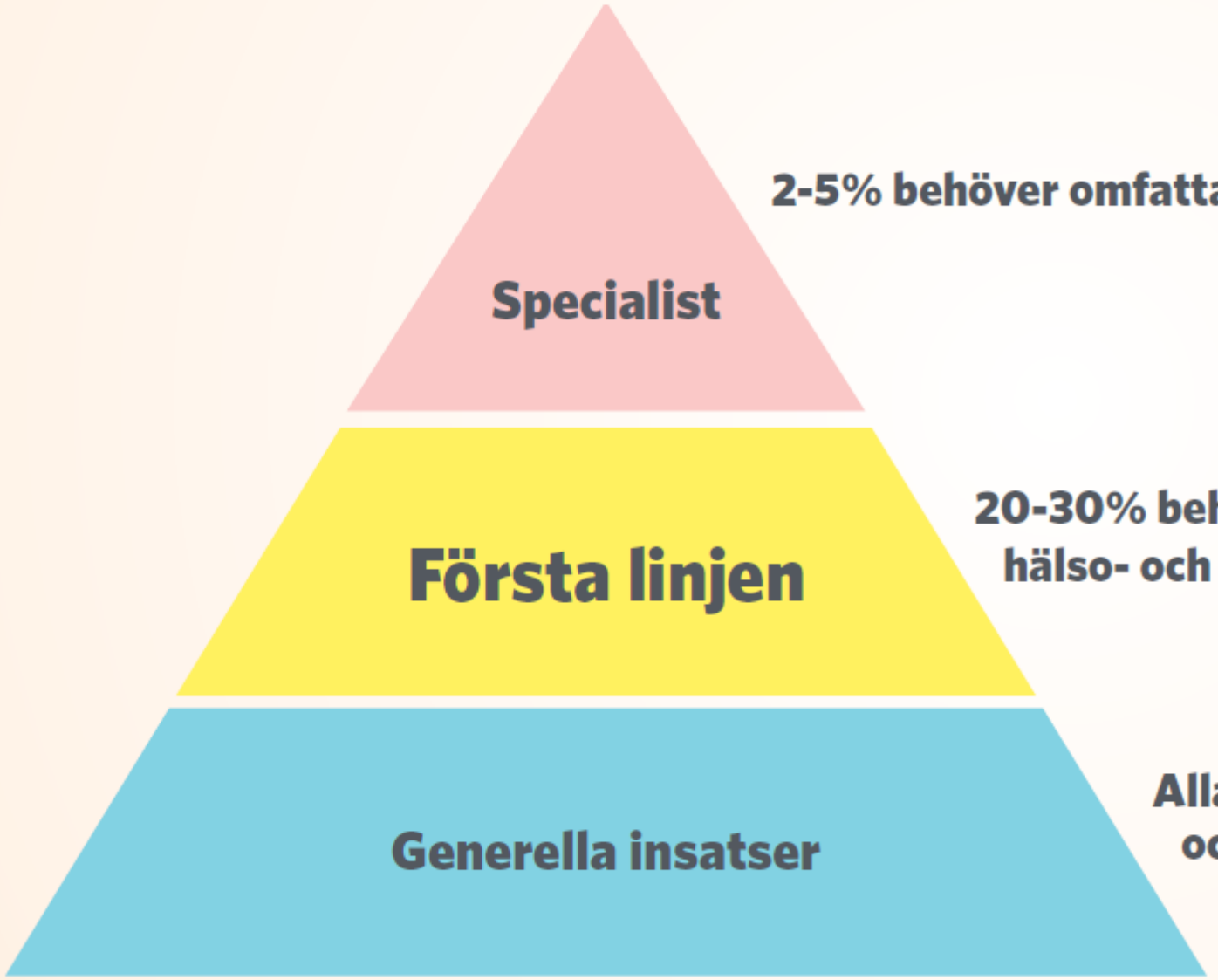

2-5% behöver omfattande insatser.

20-30% behöver särskilt stöd i skolan, av första linjens hälso- och sjukvård och av socialtjänst.

Alla behöver en bra skola, bra föräldrar och uppväxtvillkor.

Vad handlar det om?

1. Barn och unga ska må bra och klara skolan
2. Ett digitalt metodstöd för elevhälsan med Rikshandboken för barnhälsovård som förebild
3. Utgår ifrån Vägledning för elevhälsan, men ger förslag på mer praktiska arbetssätt (HUR).
4. Ambition att ta fast på elevhälsans främjande och förebyggande uppdrag
5. Initialt fokus på Psykisk hälsa, p.g.a.
    1. En stor utmaning i skolan enligt flera rapporter
    2. Uppdrag Psykisk Hälsas (SKL) överenskommelse med regeringen
6. Samlar kunskapsmaterial och erfarenhetsbaserad kunskap

Navigationen – olika perspektiv och i olika faser

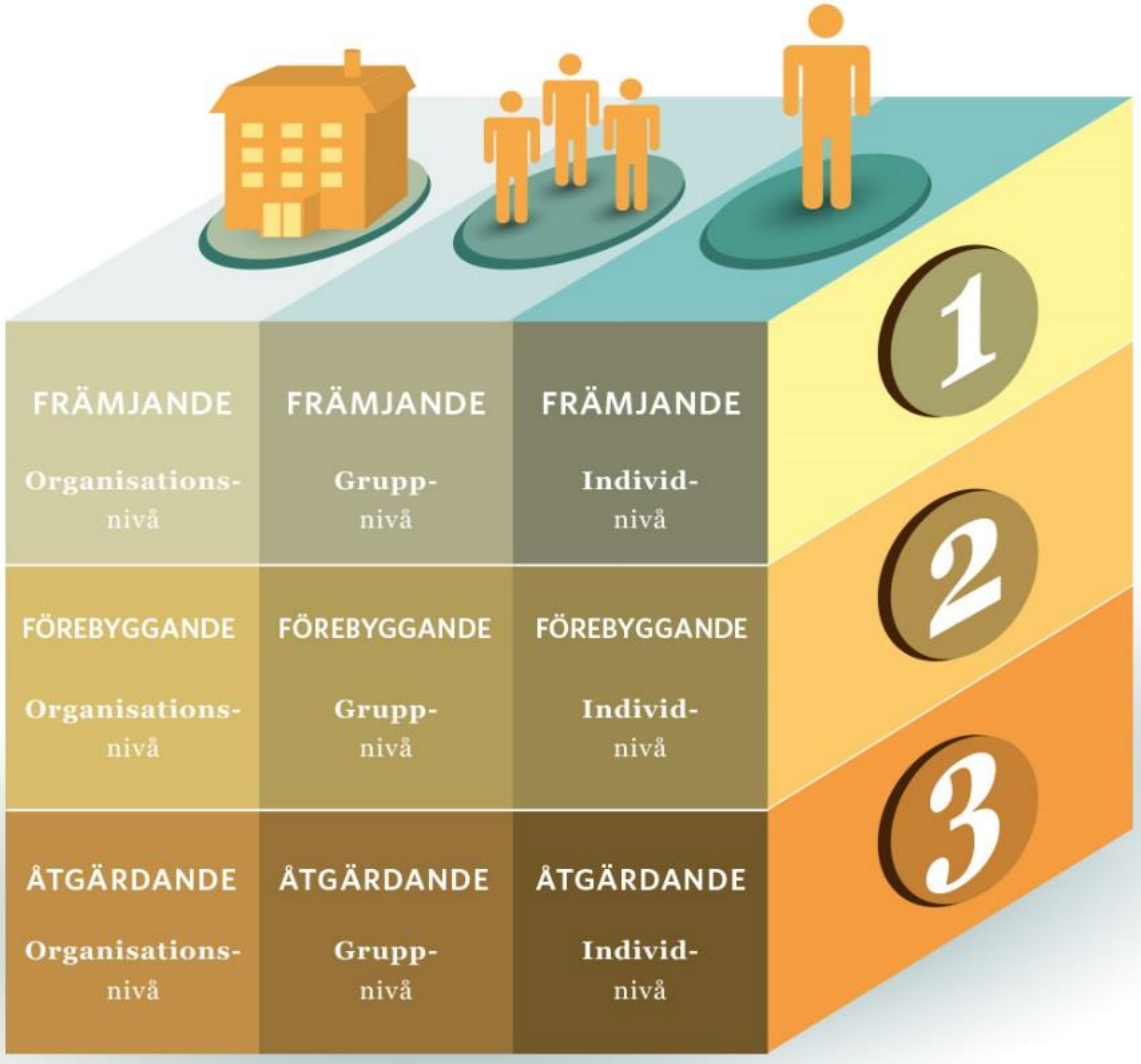

Definitioner

Bra förutsättningar och uppmuntra positiva val

Påverka sannolikheten för problem

När problemet redan finns

Främjande insatser	Syftar till att stärka och bibehålla hälsa och välbefinnande. Kan vara strukturinriktade (organisatoriska), gruppinritade eller individinriktade
Förebyggande insatser	Syftar till att förhindra uppkomst av ohälsa/problem (s k primär-/universell prevention) och att latent ohälsa/problem ska uppstå/återuppstå (s k sekundärprevention/selektiva-; indikerade insatser) Minskar risker för ohälsa genom att minska riskfaktorer och riskbeteenden samt stärka skyddsfaktorer för hälsa Kan vara strukturinriktade (organisatoriska), gruppinritade eller individinriktade
Åtgärdande insatser	Syftar till att hantera ohälsa eller ett uppstått problem Kan vara strukturinriktade (organisatoriska), gruppinritade eller individinriktade

Definitioner

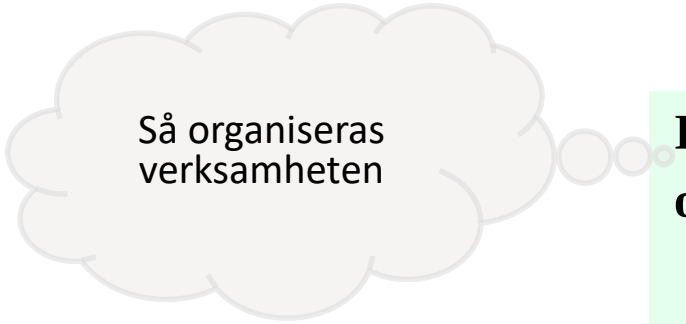

Insatser på organisationsnivå

Riktar sig till skolan/elevhälsan som verksamhet

Påverkar hur verksamheten är organiserad och fungerar

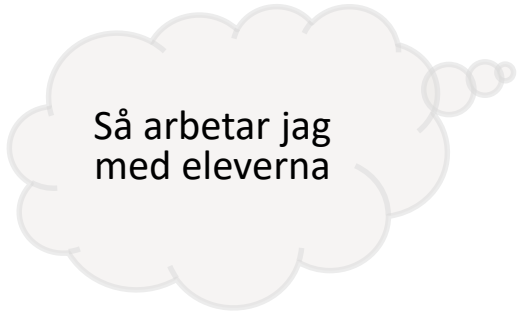

Insatser på gruppnivå

Riktar sig till ett kollektiv eller grupp av elever

Har ett generellt innehåll anpassat efter gruppens behov och förutsättningar

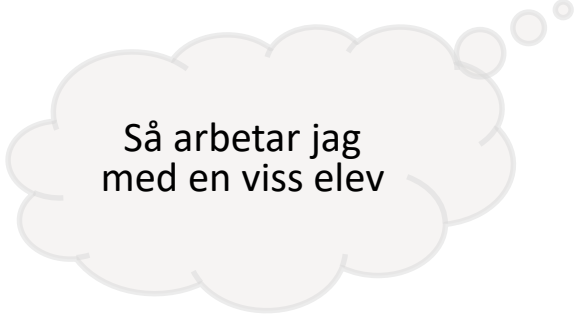

Insatser på individnivå…

Riktar sig till en elev som enskild person

Kan individanpassas efter elevens förutsättningar och behov

https://metodstod.se

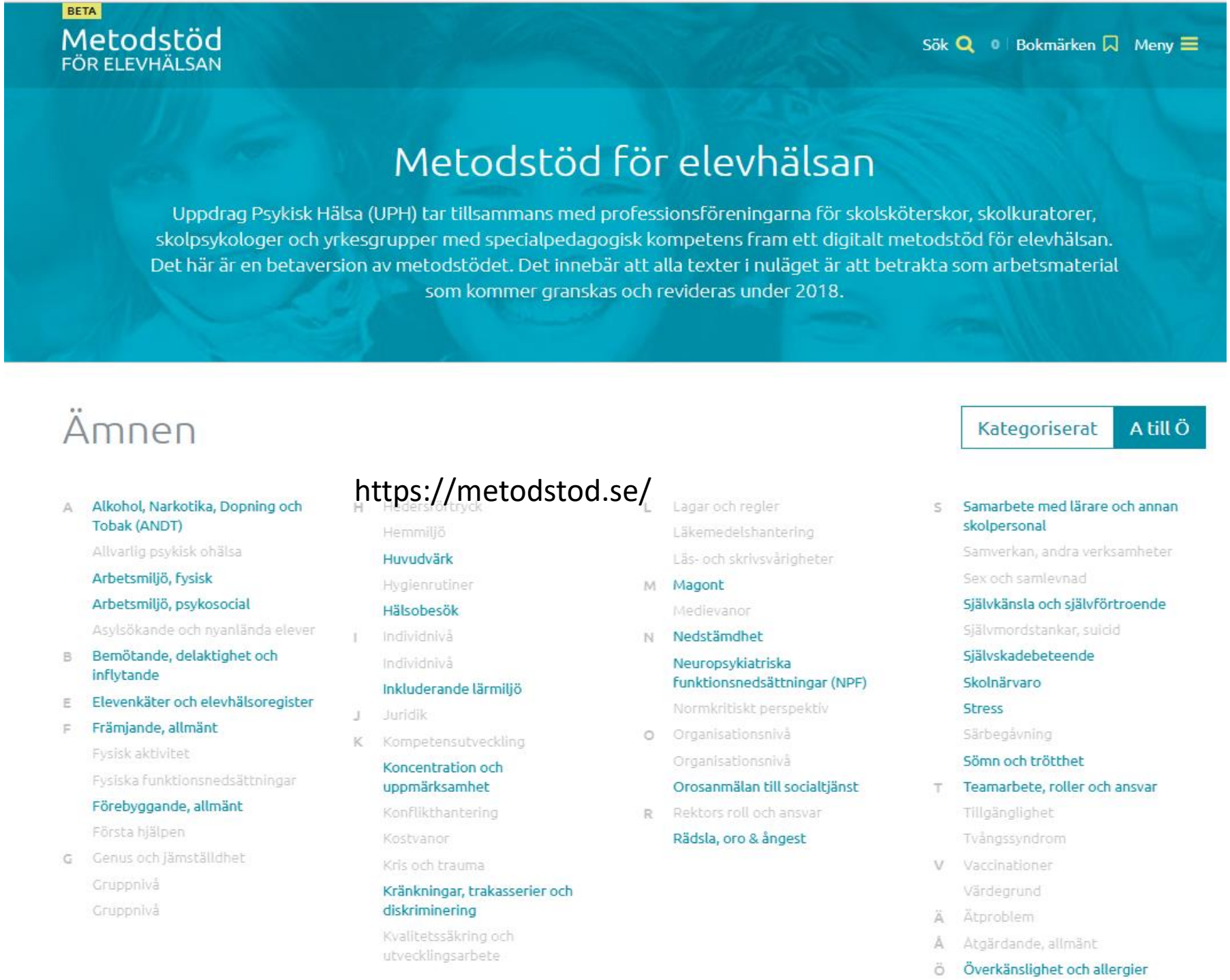

Ing-Marie Wieselgren och Zophia Mellgren

Kort information och lite diskussion:

1. Handlingsplanen för missbruk och beroende

2. Nationellt programområde psykisk hälsa

3. Metodstöd för elevhälsan

4. Vad är de mest angelägna frågorna för er kring psykisk hälsa, ohälsa, psykiska funktionsnedsättningar och psykiska sjukdomar